Цана асобнага нумару 20 гр.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 19. Вільня, Панядзелак 28 Чэрвеня 1926 г. Год II.

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Полацкая вул. 4. — (Wilno, ulica Połocka 4).

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 6 гадзіны апрача сьвята.

Газэта выходзіць раз у тыдзень.

Падпіска на адзін месяц 1 зл., на 3 мес.—2 зл., на 6 мес.—4 зл., на год—8 зл.

Перамена адрэсу 30 гр.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Дыктатура ці дэмакратызм.

Новы польскі ўрад, выплыўшы на верх на хвалях майскага перавароту, нарэшце пачынае выяўляць свой праўдзівы воблік.

Гэты ўрад, пад знакам „маральнай санацыі“, апошнім часам пастанавіў зьмяніць польскую Канстытуцыю і падаў у Сойм свой праект зьменаў. Важнейшыя пункты гэтага праекту выглядаюць так:

1) Сойм, сабраны ў верасьні на звычайную сэсію будзе замкнуты пасьля ўплыву чатырох месяцаў ад дня прадстаўленьня ўрадам Сойму праекту бюджэту. Калі ў працягу гэтага часу дзяржаўны бюджэт ня будзе ўхвалены, праект бюджэту, зложаны ўрадам, атрымлівае моц уставы (арт. 4) і будзе абвешчаны ў Дзеньніку Устаў, як распараджэньне Прэзыдэнта Рэчыпаспалітай.

2) Каб сабраць Сойм на жаданьне паслоў патрэбна, каб гэта жаданьне было падпісана больш як паловай усіх паслоў; і то Сойм мае быць тады скліканы ў працягу аж 30 дзён.

3) Прэзыдэнт Рэчыпаспалітай можа распусьціць Сойм і Сэнат на прапазыцыю Рады Міністраў.

4) Выбары адбудуцца ў працягу 120 дзён (4 месяцы) ад дня роспуску; тэрмін іх будзе вызначаны ў пастанове Прэзыдэнта аб развязаньні Сойму і Сэнату.

5) Прэзыдэнт Рэчыпаспалітай можа ў працягу 30 дзён пасьля атрыманьня ўхваленай уставы зажадаць у ўматываванай пастанове разгледзіць яе другі раз. Калі Сойм зьвернутую ўставу ўзноў прыме бяз зьменаў абсалютнай большасьцю ўставовага ліку паслоў, Прэзыдэнт Рэчыпаспалітай загадае аб'явіць яе.

6) Прэзыдэнт Рэчыпаспалітай у часе, калі Сойм і Сэнат разьвязаны (распушчаны), або калі мандаты паслоў і сэнатараў спыняюцца, аж да часу новага сазыву (сбору) Сойму і Сэнату можа выдаваць распараджэньні з моцай уставаў.

7) Цяперашняе звычайная сэсія Сойму мае быць закрыта ў ліпні г. г. На час ад ліпня 1926 г. да 31 сьнежня 1927 г. упаўнаважываецца Прэзыдэнта Рэчыпаспалітай да выдаваньня распараджэньняй з моцай уставаў.

Вышэй паданыя пункты зьменаў Канстытуцыі імкнуцца загнаць Сойм у „казіны рог“, ня даць яму магчымасьці ня толькі прымаць законаў патрэбных для народу і адпавядаючых яго імкненьням, але не дапусьціць яго да кантролю над дзяржаўным бюджэтам, над сьцягіваньнем падаткаў і расходаваньнем урадам грошаў. Дэмакратычны лад апіраецца перадусім па ўстаноўленьні выбранымі прадстаўнікамі народу дзяржаўнага бюджэту. Гэта ёсьць першае аснаўное права дэмакратычных канстытуцыяў. Паводле новага праекту польскай канстытуцыі гэтая права так абмяжоўваецца, што трудна спадзявацца, каб Сойм мог фактычна скарыстаць з яго. Калі-б наш Сойм патрапіў разгледзіць бюджэт у працягу чатырох месяцаў, то Прэзыдэнт на аснове новай Канстытуцыі (арт. 35) можа палажыць сваё „вэто“ (забарону) на скарбовую ўставу (бюджэт) і пасьля, як сэсія будзе замкнута проста агаласіць урадавы праект, а ня той які прыняў Сойм.

Што да іншых уставаў, то Сойм абсалютна пазбаўлены права выдаваць якія-нібудзь законы, калі яны ня будуць падабацца Прэзыдэнту. Дапусьцім урад падае ў Сойм праект уставы аб зямельнай рэформе ў працягу першай паловы соймавай сэсіі. Сойм можа вельмі шыбка разгледзіць гэту ўставу і парабіць у ёй патрэбныя зьмены, так што пасьля двух месяцаў устава пойдзе ў Сэнат. У Сэнаце ўстава пабудзе адзін месяц і вернецца ў Сойм. Сойм прыме ўставу у тэй ці іншай форме і пашле яе да Прэзыдэнта. Прэзыдэнту не падабаюцца соймавыя зьмены ўрадавага праекту ўставы і ён у працягу 30 дзён заяўляе сваё „вэто“. Калі падлічым цяпер увесь час, які быў патрэбен на ўсе гэтыя працэдуры, то акажацца, што ад часу злажэньня ўрадам праекту да часу заяўленьня Прэзыдэнтам „вэта“ ўплывае больш як 4 месяцы. А паводле новай Канстытуцыі і Сойм зьбіраецца на чатыры месяцы. Такім чынам на „вэто“ Прэзыдэнта Сойм ня мае магчымасьці сабрацца і прыняць яшчэ раз той самы закон. Дык астаецца Прэзыдэнту толькі самому выдаць свой закон не аглядаючыся сусім на волю выбранага прадстаўніцтва. Калі цяпер прымем пад увагу тое, што Прэзыдэнт мае права распускаць Сойм і ў атсутнасьці яго выдаваць правамоцныя законы, то выходзе зусім ясна, што ўрад будзе самадзержаўна камандаваць, будзе мець найлепшыя праўныя абставіны дыктатара.

Як відзім майскі пераварот імкнецца да дыктатуры, да такога праўнага ладу, які заўсёды падабаецца найбольш буржуазным і капіталістычным клясам. Ужо гэта апошняя фраза можа даць нам адказ на тое, ці мы, беларусы, павінны стаяць за дыктатуру, ці за дэмакратызм. Рэч ясная, дыктатура польскага ўраду ня можа быць прызнана беларускім сялянствам. Мы добра ведаем, што гэта значыць дыктатура міністра, бо пад міністрам сядзіць ваявода, а пад ваяводай староста, а пад старастай іншыя дробныя ўраднікі і паліцыя. Гэты апошні род уладаў фактычна, нягледзячы на цяперашнюю Канстытуцыю, спраўляўся з беларусамі, як сапраўдны самадзяржавец; даўнейшы губэрнатар можа не патрапіў-бы таго даканаць, што вельмі лёгка даконваюць польскія ўлады на нашых землях. Цяпер гэтым самым людзям—урадоўцам мае быць забясьпечана поўная свабода; могуць яны не баяцца таго, што за іх надужыцьці ў Сойме паслы будуць дамагацца справядлівасьці, будуць дамагацца сьледства і кары за надужыцьці, бо Сойм, паводле новай Канстытуцыі, утраце сваю вагу. Праўда, цяперашні склад Сойму нічога няварт для нашага сялянства, але гэта не азначае, што дарогай агульнага, роўнага і прапарцыянальнага галасаваньня сялянства і працоўныя масы ня дойдуць да сваей улады.

Дык сусім ясна, што зьмены Канстытуцыі, імкнуцца да дыктатуры ўраду, перавагі бюракрацыі над голасам народу. Гэта дыктатура ляжа цяжкім каменям перш-наперш на карк нацыянальных меншасьцяў — на карк працоўнага беларускага сялянства.

Адказам на гэты новы наход дыктатараў павінна быць арганізацыя беларускага сялянства, якое дружнай супольнай сілай скарэй дабецца сабе лепшай будучыны.

Як вызваліцца з рук прыватных гандляроў?

Калі ў восені гаспадар зьбірае з поля, гароду і саду прадукты свайго вырабу, дык цешыцца, што ўсяго мае шмат, будзе што і прадаць і аставіць для свайго ўласнага ўжытку. Ну, кажа, у гэтым годзе пашанцавала: адзенімся, абуемся і падаткі заплацім. А напраўдны лёс сяляніна стаіць за дзьвярамі і рагоча: «пачакай, брат, хваліцца, паглядзём, што будзе на вясну?».

Прыходзіць зіма і гаспадар з жахам бачыць як збожжа ўцякаець з кадушачак, а падаткі не заплачаны і абутку няма. Мінулі каляды, мясаед і вясна наступіла. Прыносе солтыс новыя падаткі. Гаспадар бачыць, што справа дрэнь — ідзе яшчэ раз да пустых ужо кадушак, гляніць на іх і сумна адыходзіць у старану, бо праконываецца, што ўсё яго збожжа неяк марна згінула; нічога ня купіў, грашэй няма і есьці таксама няма чаго. Паскрабе за вухам селянін, охае, сёрбае посную зацірку ды бульбу і зноў прыступае да сваей катаржнай работы. Гэтак з году ў год да самай сваей сьмерці. Не адзін так і памірае з праконаньнем, што так ужо трэба на гэтым сьвеце.

Такі жудасны канец нашага жыцьця прыходзіць ад таго, што мы вякамі сьпім, жывем у цемнаце, ня можам зразумець ўсей вагі арганізаванага жыцьця. А тымчасам з нашай незараднасьці карыстаюць найбольш спрытныя нашы купцы і перакупшчыкі, займаючыся пераважна дробным гандлям, спэкуляцыяй, вызыскам, даючы за наш хлеб такую цану, якая ім уздумаецца. Гэту апэрацыю яны праводзяць спакойна, не сьпяшаючы, бо пэўны ў сваіх сілах яны добра ведаюць, што селянін са сваім хлебам нікуды ад яго ня дзеніцца: раней ці пазьней прынясе яму. І трэба аддаць

справедлівасьць гэтым гандлярам, што памылак яны ня робяць. Прыціснуты бядою, падаткамі, селянін вязе ім усё сваё дабро: хлеб, аўчыны, быдла, масла, яйкі і апошнее палена дроў; аддае ўсё гэта за паўцаны, дзякуючы часам і за гэта. Усё гэта у поўнай меры можна сказаць і пра гандлярой хрысьціян. Ніякае розьніцы тут у веры няма, ці гэта гандляр будзе будзе хрысьціянін, ці жыд. Сумнае зьявішча, горкая праўда! Але на ўсякую хваробу ёсьць доктар. Так і тут.

Вызваліцца з рук прыватных гандляроў-спэкулянтаў можна толькі арганізацыяй вясковых каапэратываў. Толькі каапэрацыя можа нас збавіць ад гэтых ненасытных павукоў! І калі цяпер селянін аддае свой хлеб, сваю працу гандляру за паўцаны, то каапэрацыя заплаціць яму па нармальнай цане плюс да гэтага, сьвежасьць прадуктаў, добрая вага і пачуцьцё, што зыск ідзе ня ў кішэнь гандляра, а раскладаецца на кожнага пайшчыка-учасьніка каапэратыву. Апрача гэтага каапэрацыя дае нам магчымасьць прывыкаць да арганізаванага хаўраснага жыцьця, вучыць салідарнасьці, дае больш магчымасьці праяўляць сваю вясковую грамадзянскую думку, падвышае дабрабыт і разам з гэтым дае магчымасьць кіраваць падрастаючую моладзь на тую ці іншую навуку і такім чынам павялічываць кадры працоўнай інтэлігэнцыі гэтак нам патрэбнай.

Вось, браты мае, шлях на якім павінны йсьці тыя, каму надакучыла набіваць кішані розных гандляроў-спэкулянтаў.

Кастусь без долі.

З СОЙМУ.

Аткрыцьце соймавай сэсіі.

22 чэрвеня ў Сойме разглядалася справа адстаўкі марш. Ратая, вялася дыскусія над прамовай мін. сларбу Клярнэра і гаварылася аб бюджэце на 3-ці квартал.

Як можна было спадзявацца, бюджэтны провізорыум прынята і адаслана ў камісію. Эндэкі ў гэтай справе ад галасаваньня ўстрымаліся, матывуючы няведаньнем праграмы ўраду і недаверыям да яго. Жыдоўскае Кола высказалася проціў бюджэтнага праекту, апіраючыся на пункты бюджэту некарысныя жыдоўскаму грамадзянству.

Адстаўку сваю маршалак Сойму Ратай апіраў на слабасьці свайго здароўя і няслушных нападах з боку прэсы, выражаючай апінію некатарых соймавых клюбаў.

На прапазыцыю пасла Дэмбскага Сойм пастанавіў заяву марш. Ратая да ведама ня прымаць. Ня гледзячы на гэта Ратай пісьмом да віцэ-маршалка Дашынскага заявіў у катэгарычнай форме, што падтрымлівае сваю просьбу аб адстаўцы і просіць на найбліжэйшым паседжаньні разглядаць справу свайго наступніка.

На паседжаньні 25.VI. адбыліся выбары маршалка Сойму на якіх абсалютнай большасьцю (153 галасы) выбраны нанова марш. Ратай. Нова-выбраны маршалак Сойму становішча прыняў.

На далейшым парадку дня вялася дыскусія над бюджэтным провізорыум. Беларуская паслы Рагуля і Тарашкевіч высказаліся проціў ураддавага праекту бюджэту,кіруючыся нацыянальнымі і клясавымі інтэрэсамі. У выніку галасаваньня провізорыум прынята ў урадавай рэдакцыі бяз ніякіх перамен.

Украінскі пасол Хруцкі дамагаўся паставіць прапазыцыю роспуску Сойму. Маршалак заявіў, што гэта пытаньне будзе разглядаца ў наступным тыдні канвэнтам сэньёраў.

Аб праектах мін. Клярнэра.

Мін. Скарбу Клярнэр сказаў у Сойме доўгую і вадзяністую прамову ў справе бюджэту. Нічога новага не сказаў, дык няма дзіва, што ўвесь Сойм, як лявіца так і правіца зусім прамовай міністра не зацікавіліся.

Маецца ўражэньне, што Клярнэр павядзе палітыку свайго папярэдніка мін. Зьдзехоўскага, які імкнуўся да раўнавагі бюджэту, маючы пэўнасьць, што калі яму ня ўдасца—дастане заграничную пазычку. Сяньня-ж аб пазычцэ гаварыць трудна. Дэфіцыт нялізарны, а на пакрыцьцё яго Клярнэр бачыць толькі 2 старыя спосабы: ашчаднасьць і падвышка даходаў. Тут пад ашчаднасьцяй трэба разумець звальненьне чыноўнікаў, каб ім пасьля даваць запамогі як безработным, ну і браць яшчэ большыя падаткі. Спосабы гэтыя старыя і апрача большай руіны грамадзянства, нічога новага не дадуць.

Надзеі міністра на складаньне ашчаднасьцяў з боку шырокіх масаў у касах паштовых, пры цяперашнім хістаньні польскай валюты, проста наіўныя. Ды і хто можа цяпер у Польшчы адкладаць залатоўку на горшую гадзіну?

Такім чынам, узяўшы пад увагу прамову міністра Клярнэра, можна быць пэўным, што справы дзяржаўнага скарбу пры цяперашнім урадзе не паправяцца.

Пасол Ярэміч аб зьмене Канстытуцыі.

Надоячы пас. Ярэміч старшыня Беларускага Пасольскага Клюбу быў у маршалка Сойму Ратая і меў з ім гутаркі аб зьмене Канстытуцыі.

На запытаньньне марш. Сойму, як адносіцца Беларускі Клюб да праектаваных зьмен Канстытуцыі, пасол Ярэміч сказаў, што беларускія паслы будуць вельмі асьцярожна разважаць усё, што імкнецца да зьмены прынцыпаў Канстытуцыі. Канстытуцыя ёсьць—заначыў пас. Ярэміч—адзінай гварантыяй для нацыянальных меншасьцяў. Беларускі Клюб баіцца, што галасуючы за зьмену Канстытуцыі—выкаваў-бы аружжа проціў сябе, бо ня ведае, каму яшчэ гэта аружжа дастанецца. Можа здарыцца,—закончыў прадстаўнік беларусаў—што знойдзецца яно... у рукак п. Дмоўскага.

Далей пераходзячы да роспуску Сойму пас. Ярэміч заявіў, што Беларускі Клюб стаіць за роспускам Сойму ў ліпні месяцы і за правядзеньнем новых выбараў у кастрычніку.

Мэты Т-ва „Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры“.

§ 1. Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры засноўваецца з мэтай падтрыманьня развіцьця:

а) краёвага земляробства ў-ва-ўсіх яго галінах разам з гародніцтвам, пчалаводствам і замельным промыслам;

b) людовага промыслу, рамясла, тэхнікі і людовага мастацтва;

c) пашырэньня і падтрымліваньня духовай культуры, навукі і прасьветы.

§ 4. У імкненьні да зьдзейсьненьня сваіх мэтаў (§ 1) Т-ва, згодна з абавязуючымі законамі:

а) закладае і вядзе прыкладныя гаспадаркі, дасьледчыя станцыі, пасекі, варштаты, аткрывае склады земляробскіх прыладаў і гаспадарскіх вырабаў;

b) закладае майстроўні земляробскіх прыладаў, а так-жа гаспадарчых і пасечных вытвараў;

c) праводзіць рольную мэльярацыю;

d) паддзержывае ўправу дрэў і іншых расьлінаў карысных для земляробства;

e) арганізуе экскурсыі з мэтай пазнаньня гаспадаркі земляробскай, пчалародзкай, гародніцкай, малочнай, людовага промыслу і тэхнікі;

f) высылае інструктароў, дае парады і прафэсыянальную помач, як з навуковага, так і матэр'яльнага боку;

g) сазывае зьезды сяброў;

h) арганізуе выстаўкі, конкурсы і выдае парады;

i) ладзіць лекцыі, курсы, гутаркі і дыскусыйныя зборкі, тэатральныя прадстаўленьні, канцэрты і інш.;

j) выдае і распаўсюджвае кніжкі, брашуры і часопісі, згодна з кругам дзейнасьці Т-ва;

k) закладае і ўтрымлівае чытальні, бібліятэкі, кнігарні, музэі і народныя дамы;

l) аткрывае і ўтрымлівае вышэйшыя навуковыя ўстановы, сярэднія і ніжэйшыя, а так-жа пачатковыя — як прафэсыянальныя, так і агульнаўзгадаваўчыя, а гэтак-сама вучыцельскія курсы і сэмінарыі;

l) праводзе навуковыя і статыстычныя доследы, спробы і досьледы над паасобнымі пытаньнямі, згодна з кругам дзейнасьці Т-ва.

§ 5. а) Т-ва бярэ ўдзел у куплі і прадажы земляробскіх прадуктаў і прадметаў неабходных у гаспадарцы; пры закладаньні ўсялякіх каапэратыўных таварыстваў, як: спажывецкіх крамаў, касаў, танных пазычак, малакарняў, таварыстваў дзеля куплі і прадажы земляробскіх прадуктаў для супольнага карыстаньня з земляробскіх машын, а так-жа з рэпрадуктараў; пры закладаньні пажарных камандаў і ўзаемных штрахаваў;

b) Т-ва інфармуе адпаведныя ўлады аб гаспадарчым стане, патрэбах эканамічных і культурных сваіх сяброў, а так-жа бароніць іх інтарэсаў натуры матэр'яльнай і культуральнай; арганізуе праўную помач сябром і дае праўныя парады, як: просьбы і паданьні да ўладаў і прыватных інстытуцыяў;

К. СВАЯК.

(Пасьмертны ўспамін).

На віленскіх магілках Роса прыбыла яшчэ адна беларуская магіла. Наша грамадзянства ў Вільні хавала там 8.V. свайго песьняра і вернага сына сярмяжнага народу кс. К. Стэповіча, лісаўшага свае творы пад псэўданімам Казіміра Сваяка.

У касьцеле сьв. Мікалая ў Вільні гэтага дня, у тым самым касьцеле, дзе што-сьвята адбываюцца беларускія набажэнствы і навукі, паставілі на катафальку дамавіну прадчасна зышоўшага з гэтага сьвету Каз. Сваяка. Касьцёл напоўніўся цалком нашым грамадзянствам бяз рожніцы веры і палітычных угрупоўак.

Пасьля жалобнай імшы, на якой сьпяваў хор вучнёўскі Беларускай Гімназіі, была сказана пасьлом кс. А. Станкевічам гарачая прамова, вызваўшая не адну сьлязу сярод прысутных.

Па пабажэнстве ў касьцеле, ня гледзячы на безпрарыўны дожч, шмат публікі пайшло за труной аж на магілкі, каб аддаць апошнюю ўслугу таму, хто так любіў свой народ і для яго тварыў.

На Росах ізноў паліліся прамовы сардэчныя, а сьлёзныя як неба плачлівае таго дня. Прамаўляла аж 7 асоб, ад рожных арганізацыяў беларускіх, а так-жа ад студэнцкай і гімназіяльнай моладзі.

Спачывай-жа спакойна сумны Ты нам пясьняр і ведай, што ў памяці народу, які Ты так любіў і для катарага тварыў, будзеш жыць вечна.

— — — — — — — — — — — —

Казімір Сваяк радзіўся ў 1890 годзе ў вёсцы Барані Сьвянцянскага павету ў беларускай сялянскай сям'і. На ўзгадаваньне яго мелі вялікі ўплыў маці і бабка. Яны першыя ў доўгія зімовыя вечары, кажучы за прасьніцай беларускія поўныя паэзіі казкі і пяючы песьні, ўвялі душу малога Сваяка у сьвет фантазіі. Калі хлопчык меў больш 10 гадоў, яго пераважлі ў глуш аднаго засьценку, закінутага пасярод дзікіх лясоў і балот, дзе бацькі малога Кастуся вялі ў той час даволі вялікую млечную гаспадарку. Гэты глухі куток, таварыства пастухоў, з катарых аб адным з іх, Марціне, Сваяк успамінае ў сваім дзеньніку і абэнаёміў яго з характвом прыроды дзікай і з доляй-нядоляй сярмяжнага брата.

Па скончаньні школы ў Сьвянцянах здаваў гімназіяльныя экзамены ў Петраградзе, а затым пачуў прызваньне да духоўнага стану, дзякуючы чаму ўступіў у Віленскую Духоўную Сэмінарыю, якую кончыў і выехаў на вёску на працу духоўніка.

Як толькі пакінуў роднаю хату, Сваяк меў прад сабой бязупынна пагрозу асыміляцыі, асабліва калі прыехаўшы з Сьвянцян вучыўся на польскай пэнсіі ў крузе пераважна варожых да беларускасьці калег і такіх-жа вучыцялёў. Але сьведамасьць нацыянальная, любоў да свайго народу і субтэльнае вычуваньне скрытай пагарды да беларушчыны з боку, знанай яму добра, багатай дворнай шляхты, прывялі яго да праканаваньня, што супрацоўніцтва польскага двара з беларускай вёскай немагчыма, дзякуючы вядомаму пагляду польскага абшарніка на адраджэньне нашага народу. Вось як толькі Сваяк стаў на свае ногі як ксёндз каталіцкі, адразу паказаў сябе шчырым змагаром за лепшую долю падняволенага, забітага і цёмнага брата і гэтым самым быў прымушаны парваць сувязь з панамі, катарыя хоць ня любілі маладога ксяндза за яго беларускасьць, але ўсё-ж-такі шанавалі як чалавека крыштальнай душы, вялікай скромнасьці і высокай інтэлігэнцыі.

Кніжка, асабліва зьместу рэлігійна-філёзофічнага, была неразлучным прыяцелем Сваяка. Няма дзіва, што на іх Сваяк аддаваў свае апошнія грошы, не жалеў іх тым, хто хацеў і мог карыстаца з яго бібліятэкі.

Праз увесь свой кароткі век побач з паэтычкай творчасьцяй рваўся Сваяк да працы арганізацыйнай, але на жаль у першай свай маладосьці, яшчэ будучы клерыкам, захварэў на сухоты і з гэтага часу жыцьцё Сваяка стала запраўды паволным кананьнем. Як толькі меў матэрыяльную магчымасьць рваўся на лекі ў Закапане, якое яму шмат памагала.

Ня гледзячы на гэту нядужасьць, браўся колькі мог да працы грамадзкай. Арганізаваў і на'т сам кіраваў беларускім хорам і іншымі куль-

c) Т-ва дае помач і пасрэдніцтва пры куплі і прадажы зямлі, быдла, земляробскіх пладоў, штучных гнаёў, машын, земляробскіх прыладаў, вырабаў людовага промыслу і інш;

d) Т-ва стараецца аб крэдытах для земляробства, адбудовы гаспадарак, рамясла, па адбудову школаў, мэльёрацыю і інш.;

e) Т-ва выступае перад дзяржаўнымі ўладамі з прапазыцыямі і просьбамі, маючымі на мэце падняцьце стану гаспадаркі і культуры, а так-жа агульна краёвага багацьця.

Як аткрываць Гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.

Згодна са статутам Інстытуту гурток паўстае ў кожнай меснасьці, дзе знойдзецца хоць 3 асобы, як запраўныя сябры, жадаючыя заснаваць гурток і калі ўрад аддзелу згодзіцца на гэта. Такім чынам, калі ў якой-небудзь вёсцы 3 асобы будуць жадаць працаваць у рамках статуту Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, павінны яны падаць у Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры заяву з просьбай адчыніць у іх вёсцы гурток Інстытуту. У заяве павінны быць пададзены кандыдаты на старшыню, скарбніка і сэкрэтара гуртка, а таксама адрэс кватэры гуртка.

Такая заява можа быць наступнога зьместу:

У Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры,
Аддзел у Вільні,
Завальная 7—8.

Ніжэй падпісаныя, жадаючы працаваць на аснове статуту Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, просім аткрыць гурток Інстытуту ў вёсцы . . . . воласьці, ... павету.

Як кандыдатаў у часовы ўрад гуртка выстаўляем: 1) старшыня гр. . . . . .
2) скарбнік гр. . . . . .
3) сэкрэтар гр. . . . . .

Гурток будзе мясьціцца ў доме . . . . (падаць прозьвішча і імя гаспадара, у якога доме будзе гурток).

Дня . . . . 1926 г. (Подпісы 3-х асоб
вёска . . . . кандыдатаў у часовы ўрад).
пошта . . . .

З Радавай Беларусі.

Высяленьне абшарнікаў.

Пад словам „абшарнік" цэнтральная камісія па высяленьню разумела ўсякага буйнога земляўласьніка, незалежна ад яго стану пахаджэньня, які жыў на непрацоўны прыбытак ад сваёй гаспадаркі, і які ў сучасны момант карыстаецца зямлёй і будынкамі ў быўшых сваіх уласных маёнтках, а таксама і тых, што займалі адказныя пасады пры старым рэжыме і цяпер карыстаюцца зямлёй у раёне сваёй былой службы.

Якіх-жа земляўласьнікаў савецкая ўлада ня высяляла? Ня высяляла тых быўшых земляўласьнікаў працоўнага тыпу, якія набылі зямлю за дапамогай зямельных банкаў і заняволілі сябе доўгатэрміновымі плацяжамі, але працавалі самі са сваімі сем'ямі з ужываньнем дадатковай наёмнай працы. Ня высяляла тых, якія самі, або іх бліжэйшая радня змагаліся за савецкую ўладу ў шэрэгах чырвонай арміі, і асобы, якія маюць заслугі, адзначаныя пастановамі ЦКВ і ВНК ССР і ЦВК і СНК БССР. Апрача таго, прэзыдыумы акрвыканкомаў мелі права старацца перад ЦВК БССР аб нявысяленьні асоб, якія маюць заслугі перад савецкай уладай і рэвалюцыяй.

Акругі прадставілі да высяленьня 904 сям'і, аднак цэнтральная камісія зацьвердзіла да высяленя толькі 219 сем'яў, з якіх 75 высялены з маёнткаў з правам жыхарства ў БССР, а 144 сям'і за межы БССР.

Трэба адзначыць, што акругі ня зусім уважліва аднесьліся да падбору матар'ялаў на высяляных. Яны часта ўносілі ў сьпіс на высяленьне асоб, якія мелі заслугі, або такіх, якія мелі невялікія кавалкі зямлі да рэвалюцыі. Заўважваліся выпадкі, калі заявы аб высяленьні падавалі асобы, матэр'яльна зацікаўленыя ў атрыманьні зямлі тых, якіх прасілі выселіць.

Месцы таксама стараліся ўжываць законы аб высяленьні абшарнікаў з мэтай пазбавіцца ад усіх непажаданых, па тых, або іншых прычынах, асоб. Да высяленьня вызначаліся асобы, якія нічога агульнага з абшарнікамі ня мелі, або якія парвалі ўсякую сувязь з зямлёй з часу Кастрычнікавай рэвалюцыі і жывуць цяпер у горадзе.

Усё гэта прымусіла цэнтральную камісію ўважліва падыходзіць да кожнай высялянай асобы, і гэтым тлумачыцца невялікая колькасьць выселяных, у параўнаньні з лікам прадстаўленых да высяленьня.

З выселеных 219 сем'яў—112 мелі да рэвалюцыі да 200 дзесяцін зямлі, 69—ад 200 да 500 дзес., 26—ад 500 да 1000 дзес. і 12—звыш 1000 дзесяцін.

Большасьць абшарнікаў выселілася на тэрыторыю РСФСР, і толькі нязначная частка (10-12) высяліліся на адпушчаны ім калёнізатарскі фонд у Сібір.

Больш усяго выселяна быўш. абшарнікаў з Полацкай акругі—55 і менш усяго з Аршанскай акругі—4.

Па нацыянальнаму складу б. абшарнікаў выселяна: расейцаў—91, палякаў—93, беларусаў—14, латышоў—13 і інш. нацыянальнасьцяў—8.

(„Сав. Бел." 22. V. 26.

З заграніцы.

Праекты літоўскага ўраду.

Прэзыдэнт міністраў Слежэвіч у сваей праграмнай прамове заявіў, што літоўская заграмічная палітыка мае быць абапёрта на імкненьні злучэньня ўсіх літоўскіх зямель.

З Польшчай ня будзець навязана лучнасьць, пакуль яна ня зьверне Літве Вільні і не ўстановіць моцы нарушанага Сувальскага дагавору.

У справе ўнутранай палітыкі прэм'ер абяцаў перастройку адміністрацыйнага апарату. Народным меншасьцям урад абяцаў поўную культурную аўтаномію.

Прапазыцыя ковенскіх людоўцаў.

Партыя людоўцаў на грунце ковенскага Сойму, за падтрыманьне коаліцыйнага ўраду з боку польскай меншасьці, прапануе дамагацца ад ураду такіх зьменаў: 1) урадовую статыстыку, некарысную для палякаў, прызнаць за няважную, 2) польскія дзіцячыя прытулкі атрымаюць крэдыты ад ураду ў ліку 10 прац. сум выдаваных на гэтыя мэты агулам, 3) міністэрства асьветы будзе выдаваць дазволы на аткрываньне польскіх школаў на жаданьне падпісаных найменш 30 асоб, 4) у польскіх школах маюць вучыць і такія вучыцялі, якія ня маюць адукацыі вымаганай праз літоўскае міністэрства асьветы, 5) у ва-ўсіх школах будуць ужывацца падручнікі прывезеныя з Польшчы.

Англія і Саветы.

У адказ на пратэст англійскага ўраду на дапамогі забаставаўшым англійскім вуглякопам з боку савецкага ўраду, цэнтраля савецкіх прафэсыянальных саюзаў пастанавіла надалей высылаць дапамогі грашмі для падтрыманьня забастоўкі англійскіх вуглякопаў.

Цікавае галасаваньне.

У Нямеччыне нядаўна адбылося ўсенароднае галасаваньне (плебісцыт) аб тым, ці маёнткі быўшых нямецкіх каралёў і іх радні аставіць іх уласьнікам, ці забраць на карысьць нацыі. У выніку галасаваньня выясьнілася, што за адабраньнем маёнткаў галасавала 15 з палавінай мільёнаў жыхароў; пропіў, толькі паўмільёна. Аднак для канфіскаты зямлі найбольшым багачам нямецкім аказалася, паводле ўставы, мала галасоў. Такім чынам справа яшчэ ня выясьнена і пэўна кончыцца нейкім кампрамісам.

У дзень галасаваньня ў некатарых нямецкіх местах дайшло да крывавых забурэньняў і страляніны між камуністымі і правіцовымі баёўкамі. Ёсьць забітыя і раненыя з абодвух бакоў.

Я. Пачопка.

Аб мінэральных (паляловых) гнаях.

(Канчатак).

Супэрфасфат. Каб зрабіць фосфар, які знаходзіцца ў касьцях, або ў камянях-фасфарытах больш карыстным для расьлінаў, на асобных фабрыках змолатыя косьці і фасфарыт абрабляюць серчанай кіслатой. Дабыты гэткім спосабам гной называецца супэрфасфатам. Супэрфасфат маець выгляд на парашок сівога колеру з едкім кіславатым пахам. Фосфар у супэрфасфаце знаходзіцца ў стане надта даступным для карыстаньня расьлінамі. Але дзякуючы таму, што фосфар знаходзіцца ў такіх хімічных зьвязках, якія надта хутка распушчаюцца ў вадзе, то ён і хутка вышчалачываецца з грунту і пераходзіць з вадой у глыбейшыя слаі зямлі. З гэтай прычыны супэрфасфат лепей сеяць пад ярныя хлябы, асабліва на лёгкіх грунтах. Пад азімы хлеб супэрфасфат даець найбольшую карысьць толькі на зьвязлых грунтах. На балоцістых грунтах супэрфасфат сеяць ня можна. Хімічны склад супэрфасфатаў, а іменна колькасць у іх фосфару бываець не аднолькова. Есьць супэрфасфаты, якія маюць 17—22 прац. фосфару, а ёсьць і такія якія маюць усяго 12—13 прац. Цана на супэрфасфат залежыць ад таго, колькі працэнтаў ён маець у сабе фосфару: чым болей фосфару, тым даражэй і наадварот. Купляючы супэрфасфат трэба заўсёды пытацца колькі ён маець працэнтаў фосфару. Хаця супэрфосфат з меншым працэнтам фосфару стоіць заўсёды таней, але купляць трэба толькі даражэйшы з большым працэнтам фосфару. Высеваецца супэрфасфату ў залежнасьці ад багацьця грунту і працэнту фосфару ад 10 да 20 пудой на дзесяціну. Добрую карысьць даець супэрфасфат калі сеяць яго на гнаі хляўным перад пасевам збожжа. Ураджай збожжа па супэрфасфаце апрача таго бываець яшчэ і болей ранны. Найболей даець помачы супэрфасфат на чарназёме і гліністых грунтах.

Тамасоўка (жалязьняк) гэта парашок цёмнага, бадай зусім чорнага колеру, надта цяжкі на вагу, які дабываецца на заводах, дзе пераліваюць чугун на сталь. Высеваецца ў залежнасьці ад колькасьці ў ім фосфару і мяккасьці размолу, ад 18 да 25 пудоў на дзесянціну. Фосфару знаходзіцца у ім ад 13 да 20 прац. Для нашых лёгкіх пяшчаных і падзолістых грунтаў тамасоўка бадай-што будзець адным з найлепшых фасфаровых гнаёў, тым болей што жалязьнак раз пасеяны даець жывеньня расьлінам у працягу некалькі гадоў (па некатарым даным да 9 гадоў, у залежнасьці ад грунту) тады як супэрфасфат вычэрпываецца пераважна ураджаем аднаго году. Пасеў жалязьняку робіцца за часам дзеля таго, што фосфар знаходзіцца ў ім у стане цяжка усвомчывым расьлінамі. Пад яравое збожжа яго высеваюць позна ў восень, зімой, або вясной, ак толькі сойдзець сьнег; пад азімыя: жыта і пшаніцу—тады як вывозіцца гной хляўны. Тамасоўка надта карысна для ўгнойваньня сенажацяў.

Трэба зазначыць, што на агул фосфаровыя гнаі (супэрфасфат асабліва) у каласавых хлябоў павялічываюць уражай зерня, а ў бульбы колькасць крахмалу.

турна-прасьветнымі кружкамі і пісаў у беларускай прэсе.

Не аглядаўся Сваяк на спраціў рожных ворагаў беларушчыны і ўвёў першы беларускія казаньні ў Клюшчанах. Тое самае стараўся рабіць і ў іншых касьцёлах дзе Сваяк працаваў.

За гэту працу прыхадзілася нябошчыку цярпець усялякі зьдзек з боку адміністрацыйнай улады. Па загаду Сьвянцянскага старасты была зроблена ў 1922 годзе рэвізія ў Засьвірскай клябаніі.

Хворы кс. Стэповіч быў у працягу месяца пад дамавым арыштам. Забраны літэратурныя рукапісы, сьпісана сотні аркушаў паперы на ўсялякія пратаколы. Дзеля чаго?

Толькі дзеля таго, каб трымаць хворага чалавека пад тэрорам і ня даць яму працаваць над усьведамляньнем вёскі.

Што гэта так — відаць з таго, што пасьля колькігадовага сьледства нашумеўшая справа была скасавана, а рукапісы звернуты пракуратурай на некалькі дзён перад сьмерцяй паэта.

Як духоўнік кс. К. Стэповіч заслугуе на асаблівую ўвагу. Быў гэта чалавек глыбока рэлігійны і калі ў ягоных творах і спатыкаем часам нотку разчараваньня ў справядлівасьць Божую, то гэта бачым толька ў форме хвілёвай, пералётнай думкі, ня маючай сілы ўгрунтаваць Сваяка ў бязверры, як гэта ахвотна хацелі-б бачыць некатарыя з нашага грамадзянства, з гары дрэнна настроеныя да духоўнай сутаны. Вядомы зьявішчы, што шмат хто з паэтаў у адпаведным настрої пісаў творы ўтрыманыя па зьместу і вельмі нават вызываюча ў адносінах на Найвышэйшай Істоты, аднак напр. Міцкевіча, дзеля гэтага ніхто ня думае лічыць нярэлігійным чалавекам.

З другога боку трэба прызнаць, што ксёндз Стэповіч ня быў фанатычным прыхільнікам грунту ортодоксальнага ў сваей каталіцкасьці. Глыбокая, праўдзівая рэлігійнасьць і сьветагляд ксяндза-мысьліцеля не пазваляў яму запірацца ў цесныя рамкі якогакольвечы дагматызму.

Мо' гэта было прычынай таго, што ў Сваяка ня было і ценя горшых адносін да людзей іншай веры, зусім бязверных і агулам да інакш думаючых. Наадварот, Сваяк адносіўся да людзей інакшай веры з вялікай пашанай і ніколі ў сваіх навуках да людзей ня кінуў зерня нязгоды, напр. між праваслаўнымі і каталікамі.

Вось зважыўшы на гэта можна думаць, што калі Сваяк і пісаў, ці гаварыў што аб патрэбе ўніі рэлігійнай нашага народу, то рабіў гэта выходзячы ня з прынцыпу „праўдзівасьці" тых ці іншых догматаў, а браў за падставу сацыяльнае зблізжэньне беларусаў, падзеляных ня толькі штучнымі тэрыторыяльнымі межамі, але і двумя рэлігіямі часта адна другую змагаючай, на вялікую шкоду нашага адраджэнскага руху.

Аб паэтыцкай творчасьці Сваяка, якая і зьяўляецца ўжо той канкрэтнай, цэннай і даўгавечнай спадчынай па нябошчыку, спаткае чытач у іншым пазьнейшым нумары „Сял. Нівы". *Р. С.*

Азотавыя-гнаі. Да мінэральных гнаёў, абагачаючых грунт азотам, належуць швэдзкая і чылійская сялітры, азатняк, серчаны аманяк. Гнаі гэтыя радзей ужываюцца ў гаспадарках навет і ў заможных, а ў сялянскіх да гэтага часу бадай яшчэ нігдзе і ніколі ня ўжываліся. Азотавыя гнаі, як было казана раней, маюць уплыў на буйны рост лісьця і саломы. Усе гнаі гэтай групы ў параўнаваньні з фосфаровымі і паташовымі адлічаюцца сваей высокай цаной. З азотавых гнаёў найболей ужываюцца сялітры і серчаны аманяк, хоць у апошнія часы стаў пашырацца яшчэ азатняк.

Сялітры і серчаны аманяк подобны на выгляд на звычайную соль, ад вільгаці зьліваюцца ў камы. Дзеля таго, што сялітра надта хутка распушчаецца ў вадзе і разам з вадой пераходзіць ў глыбейшыя слаі грунту, або зьбегаець у канавы, то яна высеваецца або разам з насёнай збожжа, або тады як зерняты ужо пусьцюць расткі. Азімыя хлябы ўгноіваюцца сялітрай два разы. Першы раз у восень пры пасеве збожжа, а другі раз рана вясной, пасьля сьнегу, асабліва калі рунь рэдкая і слабая. Ад пасыпкі сялітры рунь хутка пачынаець кусьціцца і йсьці ў гару. Пасыпка сялітрай вясной азімых пасеваў заўсёды бываець надта карыснай, асабліва ў сьцюдзёныя зацяжныя вёсны, калі кусьцістасьць руні йдзець надта марудна і ў восень пасеяны хлеб добра няўруніў. Ужываецца сялітры на дзесяціну ад 4 да 6 пудоў. Калі сялітра кладзецца два разы, то палавіпа яе кладзецца пры пасеве збожжа, а палавіна па ўсходах ці вясной. Добра класьці салетру пад гародныя расьліны і пад расаду, ад яе яны хутка і буйна йдуць у рост.

Серчаны аманяк і азатняк ужываецца ў тэй самай колькасьці як і сялітра. Дзеля таго, што яны ня так хутка як сялітра распушчаюцца ў радзе, іх можна высеваць адразу ў поўнай колькасьці. Азотавыя гнаі ужываюцца толькі пад каласавое збожжа і гародніну. Пад гарох, боб, канюшыну, віку і другія мятлікавыя расьліны яны не кладуцца, дзеля таго, што гэтыя расьліны самі дастаюць з паветра азот і абагачаюць ім грунт.

Паташовыя гнаі. Добрым паташовым гноем трэба лічыць звычайны попел, які застаецца ў печы пасьля згараньня дроў. Але попел толькі тады будзець добрым гноем, калі ён увесь час будзе захоўвывацца сухім. Кладуць на дзесяціну попелу ад 50 да 100 пудоў. З пакупных паташовых гнаёў найчасьцей ужываюцца кайніт і паташовая соль. Гэтыя гнаі падобна на сялітру, так сама крэпка выцягваюць з паветра вільгаць. Перад рассыпаньнем іх трэба добра сьцерці. На дзесяціну высеваецца кайніту 20 пудоў, а паташовай солі пудоў 6—10. Розьніцца кайніт ад паташовай солі тым, што ў кайніце паташ знаходзіцца ў стане надта маладаступным для жывеньня расьлін, а ў солі наадварот. Паташовая соль дабываецца з кайніту праз асобную яго абработку. Кайніт клайдзецца пад арны хлеб з восені, або рана вясной, а соль можа быць пасеяна незадоўга перад збожжам. Пад азімы хлеб кайніт кладзецца разам з хляўным гноям. Кайніт кладзецца найчасьцей толькі на лёгкіх грунтах, а соль на гляістых, тарпістых і другіх болей зьвязлых. Кайніт павялічваець уражай лёну, зернавога збожжа асабліва ячменю, пшаніцы і бабовых расьлін (канюшыны, гароху, вікі), а таксама быдловых і цукровых буракоў. Паташовая соль найболей кладзецца пад жыта і бульбу. Кайніт даець жывеньня расьлінам у працягу 2—3 гадоў, соль 1—2 гады. Як паташовая соль, так асабліва кайніт надта добры для ўгнайваньня сенажацяў.

Пазнаёміўшыся хоць каротка з мінэральнымі гнаямі з кожным з іх паасобку, мусім яшчэ раз зазначыць, што ня можаць ніколі адзін з іх заступіць другога. Без жаднай карысьці мы толькі выкінем грошы і працу калі напрыклад грунт бедны азотам будзем угнаіваць паташом або фосфарам, таксама калі грунт бедны на фосфар, дык без жаднай карысьці будзець угнойваньне яго паташом ці азотам. Пазнаньне патрэб свайго грунту ёсьць рэч першай вартасьці, бо ведаючы гэта можна сьмела з поўнай надзеяй на падвышку ўраджаю класьці патрэбны яму гной. А гэта пазнаецца дарогай дасьледу на ўласнай зямлі з рознымі мінэральнымі гнаямі. Хаця, як нам здаецца, на сялянскай ніве не прападзець дарма аніякі гной, асабліва-ж тут патрэбны гнаі фасфаровыя.

Вядома яшчэ, што ня ўсе расьліны маюць аднальковую патрэбнасьць у адным і тым самым корме, а дзеля гэтага неаднальково павышаюць ад іх свой ураджай; так напр., усе расьліны каласавыя найболей патрэбуюць азот і фосфар. Ячмень апрача таго надта любіць паташ. Расьліны бабовыя (лубін, гарох, віка, канюшына, боб) маюць вялікае вымаганьне паташу, а таксама многа яго патрабуюць бульба і буракі.

Умелае застасаваньне мінэральных гнаёў да грунту і расьлін забяспечыць заўсёды гаспадару ня толькі вялікі ўраджай, але таксама і ня меншы чысты даход.

Сяляне! Чытайце сваю газэту „Сялянскую Ніву“.

Да беларускага настаўніцтва.

Беларускі Інстытут Гаспадаркі і культуры, згодна з аднэй з сваіх мэтаў—пашырэньня асьветы, прыступае да шырокай акцыі школьнай, якае імкнецца да закладаньня пачаткавых беларускіх школ, вучыцельскіх курсаў, гімназіяў і іншых.

У зьвязку з гэтым Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры зьвяртаецца да ўсіх настаўнікаў-беларусаў з просьбай прыняць удзел у гэтай працы пашырэньня беларускай асьветы і гэтым будаваць фундамант для лепшага жыцьця беларускага народу.

З гэтай мэтай Інстытут просіць усіх настаўнікаў беларусаў (безработных і маючых працу ў той ці іншай школе) зарэгістравацца ў Віленскім Аддзеле Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры (Завальная 7), прысылаючы пасьля запаўненьня такія анкеты:

1. Прозьвішча, імя, век і вера.
2. Адрэс.
3. Якая асьвета (настаўніцкая і агульная)?
4. Як прыгатаваны з беларусазнаўства?
5. Ці знае польскую мову?
6. Ці мае пасьведчаньне польскага грамадзянства, або польскі пашпарт?
7. Ці працуе ў школе, а калі не, то ці хоча працаваць у беларускай школе прыватнай, або публічнай?
8. У якой вёсцы або мястэчку хацеў-бы быць вучыцялем у беларускай школе?
9. Ці ў той вёсцы ёсьць польская школа, ці не?
10. Ці жыхары той вёскі падалі дэкларацыі школьныя на беларускую школу?
11. Ці вёска мае адпаведны будынак пад школу. і хто зьяўляецца ўласьнікам, у якой можа быць беларуская школа?

*Беларускі Інстытут
Гаспадаркі і Культуры.*

ХРОНІКА.

— **Палітычная эканоміка пабеларуску.** Гр. Адам Більдзюкевіч—эканаміст, напісаў у беларускай мове падручнік для сярэдніх школ і саманавучаньня — „Асновы Грамадзкай Эканоміі“. Кніжка гатовіцца да друку.

— **Новая беларуская кніга.** Апошняй працай вядомага публіцыста, дзеяча і гісторыка В. Ластоўскага, зьяўляецца „Гісторыя беларускай кнігі“. Праца гэта, друкаваная ў Коўне, па аб'ёме, каштоўнасьці і прыгожасьці выданьня, здаецца, ня мае сабе роўных у беларускай літэратуры. З вялікай радасьцяй вітаем гэты паважны вынік адважнай навуковай дзейнасьці В. Ластоўскага.

„Гісторыю беларускай кнігі“ можна дастаць у кнігарні „Крыніца“ (Завальная 7) у цане 50 зл.

— **„Крывіч“.** Выйшаў чародны № 11 беларускага месячніка „Крывіч“ пад рэдакцыяй В. Ластоўскага ў Коўне. Як і ранейшыя нумары, месячнік адзначаецца цікавым і багатым зьместам, а так-жа прыгожым выданьнем.

— **Гаспадарчы журнал.** Паявіўся ў прадажы ў Беларускіх Кнігарнях выхадзячы ў Латвіі новы журнал пад назовам „Гаспадар“, пасьвечаны справам сялянскага земляробства.

Нам вельмі прыемна сьцьвердзіць рухлівасьць латвійскіх беларусаў у гэтак пажаданым для вёскі кірунку.

— **„Колас“.** Пад такім назовам зьявіўся першы № часопісі школьнай моладзі Беларускай Гімназіі ў Радашковічах.

— **Беларускае выдавецтва ў Лодзі.** Выдавецкае Т-ва „Компас“ у Лодзі выдала нядаўна Эвангэліі паводле сьв. Марка ў беларускай мове. Перакладзена Эвангэліі з грэцкай мовы. Кніжка высылаецца бязплатна, за зваротам кошту перасылкі.

Амэрыканскія, сэктанты як людзі практычныя, ведаюць у якой мове трэба зварачвацца да нашай вёскі, каб дабіцца сваіх мэтаў. Толькі нашым „прыродным гаспадарам“ гэта зразумець трудна.

— **Канфіскацыя.** Адміністрацыйныя ўлады налажылі арышт на № 25 літоўскай часопісі „Кэліас“ за стацьцю п. н. „Прамова Прэзыдэнта Літоўскай Рэспублікі ў дзень аткрыцьця Літоўскага Сойму“. Справа скіравана ў суд.

— **Капрысы „Беларускай Справы“.** „Беларускай Справе“ чамусьці не спадабалася свае ўласнае імя і „перахрысьцілася“ на „Народную Справу“, якая раз толькі ўбачыўшы сьвет „адхрысьцілася“ на свой стары назоў. Трэба жалець, што гэта мэтамарфоза не мяняе яе спосабу змаганьня з інакш думаючымі.

— **Беларускія календары.** Выдаўцы беларускага календара ў Вільні прыступілі да ўкладу новых календароў кніжных, зьдзіраных і насьценных на наступны 1927 год.

— **Што не дазволена забіраць за падаткавыя залегласьці.** Згодна з апошняй інструкцыяй міністра скарбу, ад апісываньня на аплату падаткаў звальняюцца такія аб'екты: 1) сумы зложаныя на ашчадныя кніжкі П. К. О. да вышыні 2500 зл.; 2) штодзенная ношаная вопратка, неабходна тасаваная да пары году; 3) бяльё і гаспадарчыя прылады ў ліку патрэбным для даўжніка і яго сям'і да штодзеннай патрэбы; 4) ложка і пасьцель гэтых асоб; 5) трыманыя ў хаце запасы прадуктаў, збожа і апалу ў норме патрэбнай да ўтрыманьня дому на працяг месяца; 6) абразы сьвятых ня маючыя дарагіх убораў; 7) фамілійныя паперы і іншыя ўласныя даўжніка за выняткам працэнтавых папераў; 8) неабходнае службовае ўмундаразаньне.

— **З жыцьця Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.** У часовы склад Цэнтральнага Ураду Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ўвайшлі: старшыня — гр. Адам Більдзюкевіч, віцэ-старшыня — гр. Аляксандр Бабянскі, скарбнік — пас. кс. Адам Станкевіч, тэхн. кір. — сэн. Аляксей Назарэўскі, сэкрэтар—Гальяш Леўковіч. Рэвізыйная Камісія: сэн. Вяч. Багдановіч, сэн. Аляксандр Уласаў, пас. Васіль Рагуля.

Пісьмы з вёскі.

Паліцыянты б'юць.

Вёска **Лысіца**, Гарадзейскай гміны, Несьвіскага павету.

Слаба я пісаць магу, але хочыцца напісаць, што ў нас робіцца, бо напрасна я чакаў, каб гэта зрабілі нашы інтэлігэнты, якія дагэтуль сьпяць пакуль і іх сонных паліцыянты калі не аддубасяць.

У 1925 годзе ў нашай Лысіцы ўтварылася надта „важная“ ўстанова — пастарунак паліцыі. Разгледзіліся паліцыянты, што народ наш цёмны, ды пачалі яго вучыць па своему: няпадабаецца ім хто—пазавуць яго па пастарунак, ды ў морду і за дзверы. Так было нядаўна з Вінцэсям Жыўням. Спатыкае яго камэндант і кажа: „прыйдзі да мяне як пацямнее“. Вінцэсь прышоў, было яшчэ сьветла. Камандант загадаў прыйсьці йзноў як пацямнее. Той так і зрабіў. Тады паліцыянт наставіў Жыўню сінякоў няведама за што, ды напастрашыў яшчэ, каб нікому не казаў, бо дастане больш. Нешта падобнае здарылася з Адамам Кабніцкім, рожніца толькі тая, што гэтага паліцыянт скатаваў у яго ўласнай хаце, падчас як жонка паліцыянта ў панадворы пільнавала каб ніхто чужы ў хату не вайшоў.

А вось ашчэ адзін выпадак: перад сямым Вялікаднем задумалася гэтаму самаму паліцыянту Рынкевічу пазваць на пастарунак Уладзіка Шэрку, якога зьбіў нічога ня пытаючы.

Быў так-жа зьбіты і на'т аж да крыві Станіслаў Сулетыцкі.

Нашы сяляне цяпер так напужаны, што сядзяць толькі, ды маўчаць, а паліцыянты ўсюды лётаюць зубы выскаліўшы.

Прашу аб гэтым зьмясьціць у „Сял. Ніве“. Хай усе ведаюць, што парабляюць „нашы“ паліцыянты. *М.*

Памяшаныя без апекі.

Вёска **Дарані**, Ваўкавыскага пав.

Есьць у нашай гміне няпоўнага розуму кабета, каторая ходзіць па вёсках і б'ець па начы вокны. Мала таго: ад яе нашы дзеці навучаюцца вельмі брыдкіх слоў.

Аднаго разу прыходзіць гэта кабета і ў вёску Дарані і б'е шыбы паначы, пужаючы напрацаваных і сьпячых людцаў. Ці-ж няма ў Польшчы прытулкаў для такіх людзей? Мне здаецца, што ўжо пара падумаць каму трэба, каб гэтай памяшанай кабеце найсьці адпаведнае мейсца.

Нецярплівы.

Рэдактар і выдавец Ст. Вольскі.
Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны—Вільня, Людвісарская 1.